

Nr 177.

Av herr **von Koch m. fl.**, om anslag till läkarundersökningar och läkarvård av landsbygdens folkskolbarn.

Det är numera allmänt erkänt, att bland en nations allra viktigaste angelägenheter står vården om det uppväxande släktets hälsa. Att för denna vård hos oss bistånd lämnas även av staten torde vara en nödvändighet. Från landstingen och kommunerna själva torde hjälp icke vara att vänta i tillräcklig utsträckning. Å allt för många håll utgöra ännu som bekant fattigdom och okunnighet, ofta även ligkiltighet, bristande tid och annat högst avsevärda hinder för barnens rationella vård och tillsyn i hemmen.

En period, då ett övervakande av barnens hälsotillstånd från det allmännas sida synes särskilt lämpligt, är skoltiden. I skolan kan ju det stora flertalet barn anträffas och följas genom åren, här kunna lärjungarna också undersökas och vårdas under utvecklingsskeden, då vid förbiseende och försummelse sjukdomar lätt kunna slå rot. En medfödd eller förvärvad allmän svaghet torde också nu kunna lättare motarbetas än sedermera under livet.

Vikten av sanitär uppsikt över skolbarnen har i vårt land sedan länge beaktats. Sålunda hava läkare anställts vid elementarläroverk sedan 1860-talet och vid folkskolor i städerna sedan 1890-talet. Å landsbygden har hittills av flera skäl, ej minst ekonomiska, endast helt undantagsvis folkskolbarn stått under någon systematisk läkareuppsikt. Frågan om tillsyn och vård åt även dessa barn tränger sig dock allt starkare fram. Detta är också helt naturligt. Tillfälliga undersökningar utvisa också, att hälsotillståndet bland landsbygdens skolbarn ingalunda är bättre än bland skolungdomen i städerna i motsvarande åldrar.

Vid senaste allmänna folkskolläraremötet år 1924 var frågan om läkarevård åt folkskolbarn å landsbygden på tal och en resolution framhöll det stora behovet av sådan vård. Flera skolhygieniskt intresserade läkare ha senare åren i tal och skrift verkat för befrämjandet av insikten i fråga. Nyligen har även Svenska husmodersföreningarnas riksförbund i skrivelse till regeringen begärt läkarevård åt landsbygdens skolbarn. I utlandet har denna fråga under senare år tagit stora steg framåt, varom den utländska facklitteraturen bär vittne.

I riksdagen har denna fråga tidigare varit föremål för behandling. Med anledning av motioner vid 1913 års riksdag avlät riksdagen en skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t måtte utreda »huruvida och i vilken utsträckning bidrag av statsmedel må kunna utgå till skoldistrikt, vilka beslutat anordna läkareundersökning i större eller mindre omfattning, av lärjungar i små- och folkskolorna, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning». Dåvarande folkskoleöverstyrelsen erhöll sedermera i uppdrag att inkomma med utlåtande i ärendet och avgav detta den 30 september 1916. Häri framlade styrelsen grunder för läkareundersökningarnas anordnande samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på extra stat för 1918 års riksdag bevilja ett förslagsanslag å 100,000 kronor att utgå till understöd åt skoldistrikt, som beslöte igångsätta läkareundersökningar av den art, som i riksdagens skrivelse omnämnts. Någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida i frågan torde dock icke ha vidtagits.

En vid 1921 års riksdag väckt motion, vari hemställdes om åläggande för provinsialläkare att regelbundet besöka och öva tillsyn över hälsotillståndet i landsbygdens folkskolor — enligt riktlinjer, som delvis avveko från riksdagens skrivelse av år 1913 — lämnades av riksdagen utan avseende.

Situationen är sålunda den, att riksdagen anhållit om utredning i denna viktiga fråga, men att efter det ovannämnda utredning skett ingen vidare åtgärd vidtagits. Måhända är det också lätt förklarligt, att man i ett land av så växlande beskaffenhet som Sverige, ej velat binda sig för en bestämd anordning, innan en på *praktiska* erfarenheter gjord utredning verkställts. Några bestämda riktlinjer för undersökningarnas utförande, så att säker grund skulle kunna lämnas för sakens praktiska anordnande, torde nämligen icke föreligga. Ej heller förefinnes, såvitt oss är bekant, någon ekonomisk utredning i frågan, åtminstone ingen i sådan omfattning, som vore önskvärd. Då emellertid det synes vara av största vikt, att från statens sida dessa läkarundersökningar och denna läkarvård av landsbygdens folkskolebarn på något sätt understödjas, ha vi tänkt oss, att vården ifråga skulle till en början ordnas försöksvis å vissa orter inom landet, så att man härigenom kunde få fram det lämpligaste sättet för sakens mera allmänna genomförande och likaså erhålla en översikt över de kostnader, som i senare fallet torde uppstå och en inblick i, huru dessa kostnader lämpligast borde fördelas.

Förslagsvis torde denna verksamhet böra handhas av medicinalstyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen.

Under återopande av vad sålunda anförts, och under hänvisning till den föregående riksdagsbehandlingen av frågan, få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av förslagsvis 20,000 kronor för att sätta medicinalstyrelsen i stånd att i sam-

råd med skolöverstyrelsen försöksvis i olika delar av landet föranstalta om läkareundersökningar och läkarevård av landsbygdens folkskolebarn.

Stockholm den 22 januari 1926.

G. H. von Koch.

Israel Holmgren.

Kerstin Hesselgren.
